

โครงการการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดทำร่างแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารทางวิชาการ หมายเลข 32

NGOs กับการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

หาญณรงค์ เยาวเลิศ

ได้รับการสนับสนุนจาก

โครงการนโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี

ดำเนินการโดย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พฤษภาคม 2549

สารบัญ

1. ความเป็นมาและความหมาย	1
1.1. ความเป็นมา.....	1
1.2. ความหมาย.....	2
2. การแบ่งกลุ่มขององค์กรที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม.....	4
2.1. องค์กรที่ทำเกี่ยวกับทรัพยากรสัตว์ป่า.....	4
2.2. องค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับป่าไม้.....	5
2.3. องค์กรทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องน้ำและเขื่อน.....	5
2.4. องค์กรที่ทำเรื่องมลพิษ.....	8
3. องค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศ.....	8
3.1. บทบาทของ เอ็นจีโอ ต่างประเทศ ด้านสิ่งแวดล้อม.....	8
3.2. แหล่งทุนจากสถานทูตต่าง ๆ.....	9
3.3. การขอจดทะเบียนสาขาในประเทศ.....	9
4. นโยบายรัฐต่อการดำเนินงาน เอ็นจีโอ ด้านสิ่งแวดล้อม	10
4.1. ด้านงบประมาณ.....	11
4.2. มีส่วนร่วมในคณะกรรมการต่าง ๆ.....	12
5. จุดอ่อน จุดแข็ง.....	14
6. ประเด็นปัญหา	15
7. ทางเลือกและข้อเสนอแนะ	16
เอกสารอ้างอิง.....	18
ภาคผนวก.....	19

เอกสารทางวิชาการ เรื่อง
NGOs กับการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม¹

เสนอต่อ

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จัดทำโดย

หาญณรงค์ เยาวเลิศ

1. ความเป็นมาและความหมาย

1.1. ความเป็นมา

ตำนานบทแรกของการอนุรักษ์²

องค์กรเอกชนเพื่อการทำงานด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแห่งแรกในเมืองไทย ก็ได้ถือกำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรกในปีพ.ศ. 2496 โดยกลุ่มคนที่ครั้งหนึ่งเคยออกป่าล่ากันมาก่อน คุณหมอบุญส่ง เลขะกุล และเพื่อนนิยมไพร ได้รวมตัวกันตั้ง “นิยมไพรสมาคม” Association for the Conservation of wild life) ตั้งขึ้นเพื่อร่วมมือกันทำงานด้านอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างจริงจัง โดยมีพระอินทสรศัลย์ นักนิยมไพรอาวุโสเป็นนายกสมาคมคนแรก และมีตัวคุณหมอบุญส่ง เลขะกุล เป็นเลขาธิการสมาคม ซึ่งในเวลาต่อมา คุณหมอบุญส่ง ก็ได้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการและเป็นกำลังหลักอันสำคัญยิ่งในการดำเนินงานของสมาคมในทุกด้าน

¹ รายงานการศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างแผนทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

² มองอดีต คิดไปข้างหน้า การอนุรักษ์ธรรมชาติในประเทศไทย มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ใงานร่ำลึกนายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล 9 กุมภาพันธ์ 2540

มาในปี พ.ศ. 2501 นิยมไพรสมาคมก็ได้ออกหนังสือรายเดือนฉบับเล่มออกมา หน้าแรก ของหนังสือ เน้นจุดยืนของ นิยมไพรสมาคม ๆ อย่างเด่นชัด โดยระบุว่า “นิยมไพรเป็นหนังสือราย เดือนเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้เหล่าสัตว์ป่า” นิตยสารเล่มนี้อาจนับเป็นนิตยสารเล่มแรกของ ไทยที่ชูประเด็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เนื้อหาในเล่มล้วนเป็นเรื่องราวความรู้เกี่ยวกับ ธรรมชาติ ป่า และชีวิตสัตว์ รวมไปถึงบทความรณรงค์เพื่อสงวนรักษาป่าและสัตว์ป่า

ในการทำงานของนิยมไพรสมาคม ได้ทำงานแหลมคมและมุ่งมั่นอย่างตรงเป่าเสมอ งานชิ้น นั้นคือ ผลักดันให้รัฐบาลออกกฎหมายที่สามารถป้องกันทำลายทรัพยากรธรรมชาติออกมา ไม่ว่าจะ เป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์ป่าและกฎหมายคุ้มครองพื้นที่ป่าไม้ในรูปของวนอุทยาน เคยเข้า พบจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์และจอมพลถนอม กิตติขจร เพื่อเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรออก พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติและ พระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์ป่า และต่อมาได้ออก พระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์ป่า 2503 และออกพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ออกมาเมื่อปี 2504 และประกาศให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นอุทยานแห่งชาติแรกของไทย

นักอนุรักษ์ธรรมชาติ

นักอนุรักษ์และนักวิชาการสัตว์ป่าที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและนานาชาติ หลายต่อหลาย คนเคยหนึ่งทำงานที่บ้านในฐานะลูกศิษย์และผู้ช่วยของคุณหมอบุญส่ง คุณกิตติ ทองลงยา นักสัตววิทยาผู้ค้นพบนกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธรและค้างคาวกิตติ (สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่เล็กที่สุดในโลก) อาจารย์จารุจินต์ นภีตะภักดิ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์ป่า ปัจจุบันอยู่สภากาชาดสัตววิทยาและเทคโนโลยี แห่งประเทศไทย ก็เป็นศิษย์ก้นกุฎิที่คุณหมอบุญส่งสั่งสอนมาแทบทั้งสิ้นนายแพทย์บุญส่ง เลชะกุล ได้เป็นผู้ที่เขียนหนังสือ Mammals of Thailand, Bird Guide of Thailand และ Butterfly เป็นต้น

1.2. ความหมาย

ความหมายขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม

องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO – Non Government Organization หรือที่เรียกกันติดปากว่า “เอ็นจีโอ” ซึ่งถ้าฟังจากการเรียกโดยผู้ปกครองและถูกขนานนามทางการเมืองแล้ว จะเป็นภาพที่ เป็นลบพอสมควร จนบางครั้งทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน สาเหตุอาจจะมาจากหลายกรณีด้วยกัน

1. เอ็นจีโอ แปลจากภาษาอังกฤษ ว่าองค์กรไม่สังกัดรัฐ (Non –Government) หมายความว่าถึงองค์กรที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐใช่หรือไม่ หลายเหตุการณ์ที่ได้รับความสนใจก็เป็น เหตุการณ์ที่ออกมาคัดค้านรัฐ จึงถูกนิยามรวมกันหมด ว่าต้องคัดค้านรัฐ (รัฐบาล) หรือฝ่ายตรงกัน ข้ามกับรัฐ แต่ความเป็นจริงไม่น่าจะเสมอไป ส่วนใหญ่ก็ทำงานร่วมกับรัฐบาลได้เป็นอย่างดี อาจจะ พูดได้ว่า หนูนรัฐให้ทำงานได้ดีมากขึ้นก็ได้้องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs- Non – Governmental Organization) หมายถึงองค์กรที่ไม่สังกัดรัฐ หรือองค์กรที่ไม่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งการอธิบายว่าองค์กรไม่สังกัดรัฐ หมายถึงว่าจะต้องเห็นตรงกันข้ามกับรัฐหรือไม่ คงไม่ใช่ เพียงแต่

ว่าเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ ที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม หรือองค์กรเกี่ยวกับประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม ป่าไม้ เชื้อน (น้ำ) สัตว์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติโดยรวม ถ้าพูดคำเดียวว่า NGOs (เอ็นจีโอ) ถ้าหากการเมืองพูดหรือนักปกครองพูด ก็จะเป็นคำด้านลบ (negative) จะหมายถึงพวกคัดค้าน ประท้วง ไม่เห็นด้วยกับรัฐทุกเรื่อง เพื่อที่จะดิสเครดิต พวกที่ทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้ เป็นองค์กรที่จดทะเบียนเป็นมูลนิธิ สมาคม ชมรม ต่างๆ ซึ่งต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลถูกต้องตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ตาม **มาตรา 7** เพื่อเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้องค์กรเอกชนซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย หรือกฎหมายต่างประเทศที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมิได้มีวัตถุประสงค์ในทางการเมือง หรือมุ่งค้าหากำไรจากการประกอบกิจกรรมดังกล่าว มีสิทธิขอจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนด้านคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และมีวัตถุประสงค์ ไม่แสวงหากำไร

แต่แปลกที่เอ็นจีโกลับได้รับการขนานนามเสมือนว่าเป็นพวกผู้ร้าย ให้กับสังคมประณาม แต่ในความเป็นจริง มูลนิธิเหล่านี้เป็นนิติบุคคล ไม่ต่างอะไรกับบริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัด ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และแสวงหากำไร แต่ยิ่งหากำไรได้มากได้รับการยกย่องมากขึ้น เป็นที่นับหน้าถือตาของสังคม

จากข้อมูลที่สถาบันวิจัยจุฬา ได้รวบรวมไว้ องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ที่จดทะเบียนประมาณ 1 พันองค์กร ซึ่งรวมทั้งที่เป็นเครือข่ายชาวบ้านในพื้นที่ต่าง ๆ ด้วย และเมื่อนับรวมองค์กรที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2535 ประมาณ 160 องค์กร(ดูภาคผนวก) ซึ่งเหตุผลของการจดทะเบียนก็มีแตกต่างกัน แต่มีบางองค์กรที่ทำงานด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมาเป็น 10 ปี และมีผลงานมากมาย ไม่ได้จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมฯ เช่น มูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นว่าองค์กรที่อยู่นอกทะเบียนของกรมส่งเสริมฯ ก็เป็นองค์กรที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มแข็งมากเช่นกัน อาจจะถูกมองในสภาพของเครือข่ายหรือทำงานเกาะติดอยู่กับพื้นที่

2. การแบ่งกลุ่มขององค์กรที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม

การก่อเกิดองค์กรเหล่านี้ ส่วนใหญ่ ก็จะเป็น มูลนิธิ ชมรม สมาคม มีความจำเป็นที่จะต้องจดทะเบียนและมีวัตถุประสงค์ในการทำงาน หรือมีธรรมนูญขององค์กร เพื่อที่จะได้รับการยอมรับให้จดทะเบียนตามวัตถุประสงค์เหล่านั้นได้ จึงแบ่งกันออกไป ตามชื่อ ๆ ต่าง เช่น มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืช มูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ เป็นต้น ชื่อองค์กรจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าองค์กรนั้นจะทำอะไรบ้าง เช่น จะเกี่ยวข้องกับ สัตว์ป่า และพรรณพืช หรือเป็นองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับทรัพยากรโดยรวม เช่นมูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ ชื่อองค์กรบ่งบอกว่างานจะทำอะไรชัดเจนอยู่แล้ว หรือบางองค์กรที่ใช้ชื่อตัวบุคคล ที่หลายคนรู้จัก ก็ไม่มีปัญหาว่าเดิมบุคคลนั้นทำเรื่องอะไร เช่น มูลนิธิสิบลานสะเทียร งานที่ทำก็เป็นเรื่องป่าไม้ และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยเฉพาะป่าตะวันตก แต่จะไม่ให้ทำเรื่องอื่น ๆ เลยจะได้หรือไม่ เช่น นโยบายสาธารณะ เกี่ยวกับเรื่องน้ำโดยรวม ก็อาจจะเกี่ยวข้อง แต่ในระดับไหนก็ต้องพิจารณาด้วย เพราะปัจจุบัน มูลนิธิสิบลาน ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ก็ต้องดูโดยภาพรวมของการใช้ทรัพยากร เพราะอาจจะกล่าวได้ว่า น้ำก็ต้องมาจากป่า จึงต้องทำงานรักษาป่าต้นน้ำ เพื่อให้มีน้ำตลอดไป ดังนั้น ถ้ามีโครงการหรือกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องก็อาจจะเข้าเกี่ยวข้องด้วย

2.1. องค์กรที่ทำเกี่ยวกับทรัพยากรสัตว์ป่า

องค์กรที่ทำเรื่องการรณรงค์ เรื่องการล่าสัตว์ป่า น่าจะเกิดขึ้นยุคแรก ๆ ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มตั้งแต่ สยามสมาคม ที่เริ่มโดยนายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล ที่เป็นผู้สนใจเรื่องสัตว์ป่า จากบุคคลที่ใกล้ชิดกับคุณหมอบุญส่ง เกี่ยวกับงานด้านอนุรักษ์ เล่าให้ฟังว่า เป็นเรื่องของการกลับใจของนักล่าในอดีต ซึ่งเมื่อมีเวลาว่าง ก็จะมีปืน มีรถ ใช้เวลาส่วนใหญ่เข้าป่า ความเปลี่ยนแปลงของป่า การลดลงของจำนวนสัตว์ป่า เป็นที่ประจักษ์อยู่ ทำให้กลับมาคิดว่าถ้ามีการล่าสัตว์ ทั้งเพื่อเป็นกีฬา และเพื่อเป็นอาหาร ก็ยังจะทำให้สัตว์ป่าลดลง เป็นแน่ ส่วนวิธีการล่าของทีมที่เคยไปเพื่อศึกษาก็คือ ถ้าคิดว่าไปคราวนี้ต้องการกระทิง ก็จะมีแต่กระทิงเท่านั้น และเพียง 1 ตัวหรือตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ สัตว์อื่น เดินทางหรือมีโอกาสก็จะไม่ล่า ถือได้ว่าแตกต่าง กับในอดีตพอสมควร

ยิ่งนานวันเมื่อจำนวนทรัพยากรลดลง ก็หันมาสนใจที่จะจัดให้มีการรณรงค์ ตั้งเป็นองค์กรกันขึ้นมา เพราะคาดการณ์ว่าถ้ายังเป็นอย่างนี้อยู่ต่อไปสัตว์ป่าจะต้องทยอยสูญพันธุ์แน่ จึงตั้งเป็นมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในปี 2526

องค์กรที่เกี่ยวข้องการจัดการทรัพยากรสัตว์ป่า (โดยเรียงลำดับ) เช่น สยามสมาคม สมาคมอนุรักษ์นกแห่งประเทศไทย มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย IUCN กองทุนสัตว์ป่าโลก WWF -ประเทศไทย มูลนิธิสิบลานสะเทียร มูลนิธิเพื่อนช้าง มูลนิธิคนรักช้าง โครงการช่วยเหลือชีวิตสัตว์ป่า ไรต์เอด WCS -World Conservation Society เป็นต้น

งานที่แต่ละองค์กรทำ ก็มีทั้งศึกษาวิจัย วรรณคดี ทำงานติดตามสถานสัตว์ป่าในพื้นที่คาดว่า จะได้รับผลกระทบ รวมไปถึงติดตามสถานการณ์โครงการที่อาจจะมีผลกระทบต่อสัตว์ป่า หรือ แผนงานที่เกี่ยวกับนโยบายสัตว์ป่า เป็นต้น

2.2. องค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับป่าไม้

องค์กรทำงานด้านป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นควบคู่กับการทำงานเรื่องสัตว์ป่า และป่าไม้ควบคู่กันไป ที่เคยเสนอให้ออกพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่นายแพทย์ บุญส่ง เลชะกุล เคยเสนอให้ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ และเสนอให้ เขาใหญ่เป็นอุทยานแห่งชาติแรกของประเทศไทย และเป็นผู้ต่อตั้งตั้งมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืช แห่งประเทศไทย หรือที่มีเหตุการณให้เกิดการเคลื่อนไหว กรณีที่มีนายทหารชั้นผู้ใหญ่ใช้ เฮลิคอปเตอร์ ไปไล่ล่าสัตว์ป่าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร จนนำมาซึ่งเหตุการณเดือน ตุลาคม ปี 16 จนสืบเนื่องมาถึงคราวที่มีการเคลื่อนไหวคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน จังหวัด กาญจนบุรี ปี 2531 และเหตุการณภูเขาถล่มที่กระทุง ปี 2532 จนนำมากรณีออก พ.ร.บ.ยกเลิก สัมปทานป่าไม้ แต่ที่เกิดเหตุการณสะเทือนใจมากที่สุดและทำให้หลายคนหันมาสนใจเกี่ยวกับ วรรณคดีเรื่องการตัดไม้ทำลายป่ามากขึ้น ก็คือเหตุการณที่คุณสืบ นาคะเสถียร ปลัดชีวิตตัวเอง เมื่อ เดือนกันยายน 2533 จนมากำเนิดเป็นมูลนิธิสืบ นาคะเสถียร เป็นต้นมา

ส่วนใหญ่องค์กรเหล่านี้เป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ ที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ หรือเกี่ยวกับ เจ้าหน้าที่บางคนสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับป่าไม้ หรือมีพื้นที่ทำงานกับกลุ่มชาวบ้าน หรืองานที่ เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ เป็นต้น

2.3. องค์กรทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องน้ำและเขื่อน

องค์กรที่ทำงานด้านทรัพยากรน้ำ ส่วนใหญ่เกี่ยวเนื่องมาจากผู้ที่เคยติดตามและตรวจสอบ โครงการก่อสร้างเขื่อนมาก่อนเกือบจะทั้งสิ้น

ยุคที่มีการสร้างเขื่อนในเมืองไทย³ ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อฐานทัพอเมริกาย้ายจาก เวียดนามมาตั้งในประเทศไทย พ.ศ.2486 มีการสร้างเขื่อนห้วยหลวงที่จังหวัดอุดรธานี มีชาวบ้าน คัดค้าน เนื่องจากต้องย้ายชาวบ้าน องค์กรที่ให้การข้อมูลและหนุนช่วยชาวบ้าน คือนักศึกษาที่เรียน อยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยสมัยนั้น การต่อสู้ของชาวบ้านทำให้ถูกยิงตายไปหลายคน ต่อมาก็มมีการสร้าง เขื่อนมาบประชัน เพื่อเอาน้ำไปใช้ที่ฐานทัพอุตะเถา จังหวัดชลบุรี เหตุการณครั้งนั้นมีชาวบ้าน คัดค้านเช่นกัน จนเข้ามาถึงยุคสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2500 ก็มีการสร้าง เขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก มีการคัดค้านเงียบ ๆ และชาวบ้านออกมาเปิดเผยถึงความทุกข์ยากสมัยที่ ย้ายจากเขื่อนที่อำเภอดอยเต่า เข้ามากรุงเทพฯ เพื่อเล่าถึงผลกระทบจากการสร้างเขื่อนและถูกยิง ตายหลังจากกลับถึงบ้าน เมื่อปี 2535

³ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 25 ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ

ปี 2531 มีการคัดค้านเขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรี เสนอโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้รับการคัดค้านอย่างหนัก จากนักวิชาการ เอ็นจีโอ นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนในพื้นที่ ในประเด็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และความจำเป็นในการสร้างเขื่อนเพื่อผลิตไฟฟ้า จนถูกสั่งให้ชะลอโครงการจนถึงปัจจุบัน การต่อสู้ของเขื่อนน้ำโจน ทำให้เกิดเครือข่าย และผลพวงของการเคลื่อนไหว ไม่ว่าจะเป็นองค์กรชาวบ้าน เกิดเป็นกลุ่มอนุรักษ์กาญจนบุรีที่เข้มแข็งขึ้น องค์กรพัฒนาเอกชนได้รวมตัวกัน เพื่อออกแถลงการณ์ เครือข่ายนักศึกษาศึกษาศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 16 สถาบัน การออกข่าวต่าง ๆ นำไปสู่ในวงกว้าง ทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันมากขึ้น จนการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ต้องทบทวนโครงการหลายโครงการที่จะต้องระมัดระวังมากขึ้น

ปี 2532 มีการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจร ที่จังหวัดเชียงใหม่ มีการเสนอให้สร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น ที่จังหวัดแพร่ ชาวบ้านชุมนุมประมาณ 5 พันคน เพื่อคัดค้านโครงการ และมีองค์กรพัฒนาเอกชน และนักศึกษาในพื้นที่ และมีการเสนอข่าวเป็นระยะ ทั้งแถลงข่าวเชิญนักข่าวลงสัมผัสในพื้นที่ ทำให้โครงการเขื่อนแก่งเสือเต้นยังไม่ได้ก่อสร้างจนถึงปัจจุบัน เกิดจากการเรียนรู้ของชาวบ้าน

ปี 2534 มีการอนุมัติให้มีการสร้างเขื่อนปากมูน จังหวัดอุบลราชธานี มีการคัดค้านจากชาวบ้านในพื้นที่ แต่มีความขัดแย้งกันเป็นอย่างมาก เขื่อนสร้างได้แต่ได้รับการคัดค้านตลอดเวลา จนถึงปัจจุบันปัญหากรณีของเขื่อนปากมูน ก็แก้ไขไม่เป็นที่พอใจของชาวบ้านอยู่ เกี่ยวกับผลกระทบต่ออาชีพประมงและการเปิดปิดประตูเขื่อนในฤดูปลาวางไข่ เพื่อที่จะให้ปลาขึ้นไปวางไข่ได้เหมือนเดิม

เขื่อนปากมูน ถือได้ว่าเป็นเขื่อนสุดท้ายที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ผลิตไฟฟ้า ต่อจากนั้นมาหลายเขื่อนได้เปลี่ยนวัตถุประสงค์เพื่อการชลประทานมากขึ้น เช่น โครงการโขง ชี มูล และเขื่อนหวนรก ก็เปลี่ยนวัตถุประสงค์เป็นเพื่อการชลประทานแทน

ปี 2537-38 มีการสัมมนาเกี่ยวกับผู้ได้รับผลกระทบจากเขื่อน และมีการแลกเปลี่ยนกันอย่างจริงจัง โดยแบ่งเป็นภาค ๆ ทั้ง 4 ภาครวมทั้งส่วนกลาง เพื่อตั้งสมัชชาเขื่อนแห่งประเทศไทย สุดท้ายก็ไปก่อตั้งเป็น สมัชชาคนจน วันที่ 10 ธันวาคม 2538 รวมกรณีเรียกร้องเกี่ยวข้องกับเขื่อนที่สร้างแล้ว และยังไม่ได้สร้าง ประมาณ 15 เขื่อน

เครือข่ายองค์กรที่ทำงานเรื่องเขื่อนการดำเนินกิจกรรมแต่ครั้งของการเคลื่อนไหว จะมีการรวมกันเป็นเครือข่าย เพื่อจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามความถนัดของแต่ละองค์กร ซึ่งเกิดเป็นเครือข่าย ทั้งองค์กรที่ทำงานในพื้นที่และองค์กรส่วนกลาง องค์กรชาวบ้านที่จะต้องมีส่วนร่วมแต่ละพื้นที่เป็นของตัวเอง เพื่อเคลื่อนไหวในประเด็นต่าง ๆ

การแบ่งงานรับผิดชอบแต่ละเขื่อน เป็นองค์กรที่ทำงานอยู่ในภาคนั้น ๆ ทำงานประสานกับองค์กรเครือข่ายนี้ ลงไปคลุกคลีในพื้นที่ ประสานกันเพื่อรับทราบข้อมูล มีการแบ่งงานกันตามเนื้อหาของแต่ละองค์กรที่ถนัด บางครั้งองค์กรที่ทำเรื่องน้ำก็รวมทั้งที่ทำงานด้านนโยบายด้วย เช่น ติดตามสถานน้ำในแต่ละลุ่ม การรณรงค์น้ำ ติดตามการร่างพ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ และประสานกับพันธมิตรระหว่างประเทศด้วย เพื่อรับทราบข้อมูล และประเด็นสถานการณ์เขื่อนโลกด้วยกัน ซึ่งหลายครั้งก็ถูกต่อว่า รับเงินต่างชาติมาค้ำหนุน ผู้เขียนขอยืนยันว่าไม่จริง ที่ค้ำเพราะที่ผ่านมีข้อบกพร่องแต่ไม่แก้ไข และชาวบ้านได้รับผลกระทบจริง บางเขื่อนมีข้อมูลเพราะติดตามเขื่อนที่สร้างก่อนหน้าี่ มาเป็นข้อมูลในการโต้แย้ง ปัจจุบันมีองค์กรที่ติดตามสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องน้ำและเขื่อน มีอยู่ทุกภาค ประมาณ ๑๕ องค์กร

องค์กรเครือข่ายที่ทำงานเรื่องน้ำและเขื่อน ส่วนใหญ่เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากเขื่อนเป็นหลัก ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีประสบการณ์ตรง การรวมกลุ่มมีความเข้มแข็ง เช่น ผู้ได้รับผลกระทบจากเขื่อนปากมูล เขื่อนราษีไศล เขื่อนแก่งเสือเต้น เขื่อนรับร้อ เป็นต้น แต่กลุ่มพวกนี้ เป็นองค์กรชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ เกาะติดสถานการณ์ มีประสบการณ์และสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งต่อไปจะเป็นองค์กรที่คอยเฝ้าระวังในพื้นที่มากขึ้น

รูปที่ 1 การเดินทางไปประชุมที่กัมพูชา เกี่ยวกับผู้ได้รับผลกระทบจากเขื่อนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ระหว่าง 17-20 พฤศจิกายน 2548 ที่เสียมเรียบ ผู้เข้าร่วมประมาณ 15 ประเทศ

2.4. องค์กรที่ทำเรื่องมลพิษ

หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่เซอร์โนบิล ทำให้เกิดความเสียหายเป็นอย่างมาก กรณีโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ปล่องมลพิษ ทำให้ชาวบ้านต้องล้มป่วย เข้าโรงพยาบาลพร้อมกันนับร้อยราย รวมทั้งการปล่อยสารพิษของโรงงานมาบตาพุด จนต้องทำให้ปิดโรงเรียน โรงงานยังดำเนินการต่อ ทำให้เกิดองค์กรที่ติดตามการก่อมลพิษ

องค์กรที่ทำเรื่องมลพิษมีทั้งที่เป็นองค์กรในประเทศไทย และองค์กรสากลที่มาตั้งในประเทศไทยหรือในภูมิภาคนี้ เช่น กรีนพีซ และกลุ่มศึกษาปัญหามลพิษ ส่วนใหญ่ก็เป็นองค์กรที่ติดตามการที่มีการปล่อยสารมลพิษ เช่น โรงไฟฟ้า ที่ใช้ถ่านหิน หรือโรงงานที่มีกระบวนการผลิตที่สร้างมลภาวะ

ยิ่งประเทศมีการพัฒนามากขึ้น และมีเขตอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากขึ้น ปัญหาก็มีมากขึ้นตาม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้งานที่ทำมีมากขึ้น และหลายเรื่องถูกเรียกร้องให้องค์กรเหล่านี้เข้าไปช่วยดูแลมากขึ้น เนื่องจากไม่สามารถพึ่งพาการตรวจสอบจากหน่วยงานราชการได้มากนัก หลายพื้นที่เมื่อเกิดปัญหาก็เรียกร้องให้องค์กรพัฒนาเอกชนด้านนี้เข้าตรวจสอบ เช่น กรณีเหมืองแคดเมียมที่แม่ตาว จังหวัดตาก หรือกรณีเหมืองคลิตี้ กาญจนบุรี และอาจจะรวมถึงการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมใหม่ ที่จะซ้ำเติมปัญหาหนักขึ้นเหมือนในอดีต เป็นการยอมรับในสังคมมากขึ้น จากสังคมในวงกว้างว่า ทำงานอย่างจริงจัง และไม่เข้าข้างฝ่ายกระทำผิด

3. องค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศ

3.1. บทบาทของ เอ็นจีโอ ต่างประเทศ ด้านสิ่งแวดล้อม

ยุคแรก ๆ เอ็นจีโอต่างประเทศ เข้ามาในประเทศไทย

เอ็นจีโอ ต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทย ส่วนใหญ่ในยุคแรก ๆ เป็นองค์กรที่ทำงานในระดับสากลส่วนใหญ่เป็นองค์กรทางด้านวิชาการ เช่น IUCN - International Union for Conservation of Nature (องค์กรสากลว่าด้วยการอนุรักษ์) เพื่อที่จะส่งเสริมให้องค์กรเครือข่ายในประเทศต่าง ๆ ในประเทศโลกที่สาม และทำงานในฐานะเป็นหุ้นส่วน (Partner) ส่วนใหญ่ก็มาประสานกับองค์กรที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานราชการ เช่น กรมป่าไม้ในขณะนั้น ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกและตะวันออกเฉียงใต้ (RECOFT) และมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็นต้น และได้ทำงานร่วมกันจนถึงปัจจุบัน

องค์กรเหล่านี้ เช่น IUCN เป็นองค์กรหลักในการผลักดันให้มีอนุสัญญาต่าง ๆ เช่น CITES ว่าด้วยการห้ามค้าสัตว์ป่าและพืชป่าใกล้สูญพันธุ์, อนุสัญญา Ramsar (พื้นที่ชุ่มน้ำ) อนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ - Biodiversity Conservation รวมไปถึงอนุสัญญาการป้องกันภาวะโลกร้อน UNFCCC เป็นต้น

3.2. แหล่งทุนจากสถานทูตต่าง ๆ

ความช่วยเหลือผ่านสถานทูตต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในนามของ ยูเสด (USAID) ซึ่งเคยทำงานที่ฐานทัพจังหวัดอุดรธานี หลังจากสงครามอินโดจีนยุติ ก็ให้ความช่วยเหลือกับองค์กรภาครัฐและเอกชนทำงานเรื่องทรัพยากร เช่น ทรัพยากรน้ำ มีงบประมาณช่วยเหลือด้านการศึกษาข้อมูลวิชาการผ่านไปยังกระทรวงเกษตร กรมชลประทาน ให้เงินศึกษาวางแผนการใช้น้ำในลุ่มน้ำต่าง ๆ ในภาคอีสานและภาคอื่น ๆ และให้องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษาเรื่องการใช้ทรัพยากรป่าไม้ บริเวณพื้นที่ป่าที่ประเทศเหล่านั้นสนใจ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เกี่ยวกับการดูแลพื้นที่ป่ารอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

สถานทูตออสเตรเลีย ให้มาในนามของ ออสเอด (Aus-aid) ใช้งบประมาณกับองค์กรพัฒนาเอกชนผ่านมายังชุมชน เพื่อส่งเสริมอาชีพ ดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นงบประมาณขนาดเล็ก Small Grant Fund งบประมาณ ไม่เกิน ห้าแสนบาทเป็นต้น

ประเทศเดนมาร์ก เป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับว่าดูแลสิ่งแวดล้อม เป็นอย่างดี และมีงบประมาณ ให้กับประเทศไทย จำนวนหลายร้อยล้านแต่ล่ะปี แรก ๆ ให้เงินผ่านหน่วยงานราชการ และองค์กรพัฒนาเอกชน ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ และการสร้างเครือข่ายชุมชนที่ดูแลรักษาป่า ในนามของกองทุน Danced ให้กรมป่าไม้ในการดูแลป่าภูเขิวจังหวัดชัยภูมิ และการจัดการป่าตะวันตกผ่านมายังกรมป่าไม้ และให้กับองค์กรพัฒนาเอกชน ในนามเครือข่ายโครงการจัดการทรัพยากรและต่อมาก็ให้ในนามของกองทุน Danida เมื่อมีการเปลี่ยนเงินกองทุนจากการเปลี่ยนนโยบายรัฐบาล ให้กับหน่วยงานของรัฐบาลในการจัดการป่าตะวันตกร่วมกับกรมอุทยานแห่งชาติร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน และให้หน่วยงานของรัฐบาลในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำและการจัดการพื้นที่มรดกโลก สวนใหญ่เป็นงบประมาณเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจ การให้การศึกษาและการสร้างจิตสำนึก ให้ชุมชนและสร้างความร่วมมือในการจัดการพื้นที่นาร่อง เสียเป็นส่วนใหญ่

3.3. การขจัดทะเลเบียนสาขาในประเทศ

หลังจากประเทศเปิดมากขึ้น และประเทศในกลุ่มสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ เช่น รัสเซีย และกลุ่มยุโรป และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เปิดประเทศมากขึ้น องค์กรบางองค์กรก็มีการขยายมากขึ้น หลังปี ๒๕๓๕ เป็นต้นมา องค์กรที่มีนโยบาย ตั้งสาขาเองเป็นที่แน่นอน ตามนโยบายที่ตนเองในประเทศไทย ได้แก่ WWF-World Wildlife Fund for Nature ได้เข้ามาตั้งสาขาในเมืองไทย และมีกิจกรรมดำเนินการเอง เช่นการรณรงค์เลิกค้าสัตว์ป่า Wildlife Trade Project เป็นต้น และมีการลง

ไปทำงานในพื้นที่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ที่ภูหลวง จังหวัดเลย เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรชาวบ้านและการส่งเสริมอาชีพ ควบคู่ไปด้วย และองค์กรที่มีสาขาในประเทศไทยตามมา ได้แก่ Greenpeace Southeast Asia กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้เข้ามาตั้งสำนักงานสาขาประเทศไทย และได้มีการรณรงค์ ที่แตกต่างจากต่างประเทศ ประเภทปิ่นตึก หรือยึดพื้นที่มีปัญหาเพื่อเป็นข่าว เพราะหลายคนมองว่าเป็นการดำเนินการที่สังคมไทยรับไม่ค่อยจะได้ ครั้งแรกที่เปิดตัวก็คือให้เรือเรนโบว์ วอริเออร์ มาจอดที่ท่าเรือคลองเตย และจัดให้บุคคลทั่วไปได้ชมเรือ เพื่อรณรงค์เกี่ยวกับมลภาวะอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่กรีนพีซ มีความถนัดในการเก็บข้อมูล แล้วส่งห้องเสียบในต่างประเทศ เพื่อเช็คข้อมูลกับที่เราไม่เชื่อข้อมูลราชการอยู่แล้ว และก็ได้ผลเมื่อมีการระบุถึงผลกระทบจากโรงเผาขยะที่บอกว่าสะอาดแท้มีสารต่าง ๆ มากมาย

4. นโยบายรัฐต่อการดำเนินงาน เอ็นจีโอ ด้านสิ่งแวดล้อม

การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน NGO ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่รัฐบาลไม่ค่อยสนับสนุนเท่าที่ควร แต่ถ้าถามว่าในการแถลงนโยบายของรัฐบาล มีคำสวยหรูว่า จะส่งเสริมการรวมกลุ่มและการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน อย่างเต็มที่และพร้อมกับสนับสนุนงบประมาณให้ด้วย แต่ในทางปฏิบัติจริง ไม่เป็นจริงที่กล่าวอ้างในการแถลงนโยบาย เนื่องจากว่า รัฐบาลมีหลายหน่วยงาน คิดว่า NGOs เป็นองค์กรที่ขวางการพัฒนา คัดค้านโครงการของรัฐ ขอบประท้วง จนทำให้บางสถานการณ์เหมือนกับไม้เบื่อไม้เมากันเสียอย่างนั้น จนทำให้นักการเมืองและข้าราชการบางคนไม่ชอบ NGOs อย่างออกหน้าออกตา เช่น กลุ่มที่เชียร์เรือแข่งเสื่อเต็นท์ กลุ่มสนับสนุนสร้างกระเช้าลอยฟ้าเชียงใหม่ สร้างโรงไฟฟ้าที่บ่อนอกและที่หินกรูด สนับสนุนการสร้างถนนผ่าป่าทุ่งใหญ่นเรศวร หรือแม้แต่ข้าราชการที่ก่อสร้างกรณีสร้างโครงการสวนสัตว์ในทิวเขาพารี จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมดนี้จะเห็นคู่กรณี ระหว่างนักการเมือง ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ที่ให้สัมภาษณ์ฟาดฟันกันไปมาตลอด จึงเป็นเหตุให้โครงการต่าง ๆ ที่เป็นงบประมาณของรัฐตัวบุคคลเหล่านี้ก็จะถูกจับตามองเป็นพิเศษ ซึ่งถ้าพิจารณาจากเหตุต่าง ๆ พอแยกได้ดังนี้

รัฐบาลตรวจสอบเอ็นจีโอ

ความขัดแย้งของการต่อสู้ ต่อกรณีปัญหาของเอ็นจีโอ นำไปสู่การตรวจสอบทรัพย์สิน โดยการตั้งกรรมการของวุฒิสภา โดยการเสนอของสมาชิกวุฒิสภา สายรัฐบาล ชักกล่าวหาว่าเอ็นจีโอรับเงินมาแล้วรัวๆ โดยใช้กลไกภาครัฐเข้าตรวจสอบ โดยเฉพาะแกนนำบางคน แต่จากผลสอบไม่พบทรัพย์สินอย่างที่เข้าใจ ก็ทำให้เรื่องจบไป แต่เป็นความเข้าใจของตัวบุคคลของผู้ที่มีกรณีทำนองนี้กับเอ็นจีโอ ซึ่งทำให้สาธารณะเข้าใจว่ารัฐบาลมีนโยบายอย่างนั้น แต่คิดว่าคงเป็นท่าที่เฉพาะรายมากกว่า แต่ผลที่ตามมาสร้างความสับสนให้กับสังคมมากขึ้น เท่านั้นเอง

4.1. *ด้านงบประมาณ*

กองทุนสิ่งแวดล้อม

ตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535

มาตรา 8 องค์กรเอกชนที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา 7 อาจได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุนจากทางราชการในเรื่องดังต่อไปนี้...

คณะกรรมการกองทุนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอาจพิจารณาจัดสรรเงินทุนอุดหนุน หรือเงินกู้ให้แก่องค์กรเอกชนที่ได้จดทะเบียนแล้ว เพื่อสนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามที่เห็นสมควร

ให้มีกรมเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเงินที่ได้จากกองทุนน้ำมัน เพื่อดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม ก็มีงบประมาณที่จะให้องค์กรพัฒนาเอกชน เสนอโครงการใช้งบประมาณเพื่อทำงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้เงินกองทุน ได้โครงการละไม่เกิน 3 ปี วงเงินกองทุนละไม่เกิน 5 ล้านบาท แต่มีเงื่อนไขว่าองค์กรที่ขอจะต้องเป็นองค์กรที่จดทะเบียนเพื่อดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม ไว้กับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ถึงจะได้รับงบประมาณสนับสนุน หรือถ้าจะขอให้กับเครือข่ายองค์กรชาวบ้าน แต่จะต้องผ่านองค์กรที่จดทะเบียนเท่านั้น ขั้นตอน โดยการผ่านคณะกรรมการกลั่นกรองโครงการก่อนให้คณะกรรมการชุดใหญ่พิจารณา แต่ที่ผ่านมากกว่าจะได้รับถึงแก้ไขรายงานเสียจนเหนื่อยอ่อน และบางครั้งก็มีความรู้สึกกับคนทั่วไปกับผู้ขอเสนอโครงการว่า การเมืองเข้ามาก้าวเข้ามาเกินไป เช่น เมื่อคณะกรรมการกลั่นกรองโครงการเสร็จแล้ว กรรมการชุดใหญ่ขอทบทวน กรรมการชุดใหญ่มีปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ ดังนั้นก็จะมีกรับฟังนโยบายว่ารัฐมนตรีว่าอย่างไร และโครงการก็ล่าช้าหรือไม่ก็ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุน

มีงานวิจัยที่ทางสำนักกองทุนฯ ได้ว่าจ้างให้มหาวิทยาลัยรังสิต ทำการศึกษาทบทวนว่าการให้เงินกองทุนสิ่งแวดล้อม ผ่านมาทางองค์กรพัฒนาเอกชน สมควรที่จะเพิ่มหรือแก้ไขระเบียบหรือไม่อย่างไร โดยการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานต่าง ๆ และผู้ที่ขอเงินกองทุน องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีความเห็นหลายประการ เช่น ให้องค์กรชาวบ้าน หรือเครือข่ายที่ทำงานอยู่มีสิทธิ์ขอเงินกองทุนนี้ได้ด้วย เพื่อที่จะให้เงินดังกล่าว ไปทำงานกับปัญหาที่อยู่ในพื้นที่อย่างแท้จริง และองค์กรเครือข่าย และองค์กรที่ทำงานเรื่องสิ่งแวดล้อม มีอยู่เป็นจำนวนมากที่กระจายไปอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ แต่ขาดงบประมาณ และต้องการสนับสนุน ข้อเสนอนี้มีมาหลายปี จนถึงปัจจุบัน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ตามขอเสนอดังกล่าว จนทำให้เงินที่สนับสนุนโดยกองทุนสิ่งแวดล้อม อนุมัติใช้ไปแต่ละปี เพียงหลัก 10 ล้านบาทเท่านั้น ปี 2546 ประมาณ 37 ล้าน

ปี 2547 จำนวน 16 ล้านบาท ปี 2548 จำนวน 13 ล้านบาท⁴ ในขณะที่วางแผนไว้ว่าน่าจะงบประมาณไปสู่องค์กรต่าง ๆ แต่ละปีอย่างน้อย 100 ล้านบาท

งบประมาณแผ่นดิน

เมื่อประมาณ 7-8 ปีมาแล้ว ได้มีการตั้งงบประมาณเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร เพื่อที่จะสนับสนุนการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 11 ล้านบาท เมื่อเข้าสู่การพิจารณาของกรรมาธิการงบประมาณ ของสภาผู้แทนราษฎร ได้รับการคัดค้านว่าไม่สมควรให้เงินกับองค์กรพัฒนาเอกชน ให้เหตุผลว่าคนพวกนี้จะรับเงินงบประมาณมาคัดค้านโครงการของรัฐบาลต่อไป และตั้งแต่นั้นมา ก็ไม่มีการบรรจุงบประมาณเข้าสู่สภาอีกเลย

จะเห็นว่า การใช้เงินกองทุนสนับสนุนให้องค์กรพัฒนาเอกชน ก็มีอยู่บ้าง แต่เมื่อเทียบกับเปอร์เซ็นต์ผู้ที่ได้รับไปแต่ละปี ทั้งหมดประมาณ 15 เปอร์เซ็นต์ ของเป้าหมายที่จัดไว้ ข้อมูลแสดงให้เห็นชัดที่สุดเกี่ยวกับการสนับสนุนงบประมาณของรัฐบาล ต่อการใช้เงินกองทุนที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนว่าต้องการสนับสนุนให้องค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้มีงบประมาณทำงาน ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนส่วนใหญ่ ต้องหาทุนไปด้วยทำงานไปด้วยทั้งระดมทุนภายในประเทศและขอจากแหล่งทุนที่มีวัตถุประสงค์ส่งเสริมความเข้มแข็งองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง โดยผ่านองค์กรพัฒนาเอกชน บางองค์กรก็ของบประมาณจากกองทุนต่างประเทศผ่านทางสถานทูต และมีวัตถุประสงค์ส่งเสริมให้ทำงานร่วมประสานกับชาวบ้านและส่วนราชการด้วยกัน เช่น DANIDA จากรัฐบาลเดนมาร์ก โดยให้ทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและรัฐบาลพร้อมกัน เพื่อทำกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ แต่ก็ก็เป็นเทคนิคของกองทุนว่า ต้องทำกิจกรรมร่วมกัน (Partner) เพื่อจะได้ถ่วงดุลกันในการทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นไปด้วยดี สามารถประสานการทำงานกันได้

4.2. มีส่วนร่วมในคณะกรรมการต่าง ๆ

พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ระบุในมาตรา 12 “ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการการกรรมการส่งเสริมการลงทุน

⁴ เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 งบประมาณประจำปี 2549 เล่มที่ 4 โดยสำนักนายกรัฐมนตรี ขอเสนองบประมาณ ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้อำนวยการงบประมาณ *กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ ในจำนวนนี้จะต้องเป็นผู้แทนภาคเอกชนรวมอยู่ด้วยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง* และปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขาธิการ”

ส่วนใหญ่ก็ถูกเสนอชื่อจากองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม หรือคนในแวดวงวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม แต่ก็ขึ้นอยู่กับคนที่มาเป็นรัฐมนตรีที่คุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติว่า เห็นชอบกับตัวบุคคลหรือองค์กรใดหรือไม่ บางครั้งก็ตั้งใจเพื่อจะได้รับความเห็น ส่วนใหญ่ก็จะได้เข้าไปเพราะกฎหมายบังคับว่าต้องเป็นบุคคลภายนอก ก็จะได้ประมาณ 4 คน จากจำนวน 8 คน

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม

“มาตรา 9 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติ” ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงต่างประเทศ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง *และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินสิบเอ็ดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง* และให้อธิบดีกรมป่าไม้เป็นกรรมการและเลขาธิการ”

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งจากผู้แทนของสมาคมหรือมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ป่าไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการผู้ทรงวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้ง

ในพระราชบัญญัติให้มีคณะกรรมการที่มาจากองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้แทนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประมาณ 2-3 คน ตามที่บัญญัติไว้ในพ.ร.บ. แต่ส่วนใหญ่การจะได้รับการคัดเลือกก็จะดูประวัติ และต้องให้ข้าราชการซี 11 เทียบเท่ารองปลัดกระทรวงรับรองประวัติ ให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในกรรมการดังกล่าวๆ ได้ (วิธีการนี้อาจจะเป็นเรื่องป้องกันตัวข้าราชการไม่ให้ระดับรัฐมนตรีตั้งคำถาม) แต่เมื่อพิจารณาจากผลงานแล้ว ส่วนใหญ่ก็ว่ากันด้วยเหตุและผลกันมากกว่า ซึ่งจะต่างกับที่เคยมีผู้เข้าใจหรือตั้งข้อสงสัยกันได้ ทำให้คณะกรรมการฯ ได้รับการยอมรับมากขึ้น

5. จุดอ่อน จุดแข็ง

จุดอ่อนจุดแข็ง วิถีถิ่นโยบาย

กฎหมายเปิดโอกาสให้ประชาชนรวมตัวกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2549 เป็นต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540

รัฐธรรมนูญได้กำหนดบทบาทขององค์กรประชาชน ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและให้สิทธิชุมชนในการดูแลและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ ชุมชนมีสิทธิในการดำเนินการตามสมควรในสิทธินั้นๆ และประชาชนมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญที่ต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา 46 และมาตรา 56 ซึ่งระบุตอนท้ายว่าตามที่กฎหมายบัญญัติ รัฐบาลก็เช่นกันมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นแนวนโยบายแห่งรัฐ ดังนั้นเวลามีปัญหาเรื่องทรัพยากรขึ้นมา ชาวบ้านและขอเสนอ ก็จะเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เป็นข้อกล่าวอ้างได้

จุดแข็ง

1. กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รับรองสิทธิชุมชน
2. มีพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 รับรองสิทธิองค์กรที่จดทะเบียนในการเป็นองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม
3. มีเสรีภาพในการรวมกลุ่มกัน เป็นเครือข่าย หรือแม้แต่ร่วมกันจัดงานสิ่งแวดล้อมร่วมกันประจำปี ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี 2533 เป็นต้น วันบั้งก็ปี 2540-2546 เพื่อรวบรวมกรณีปัญหาเกี่ยวกับประเด็นสิ่งแวดล้อมเสนอให้กับรัฐบาลแก้ไขต่อไป
4. มีระบบเงินกองทุนที่สนับสนุนองค์กรเอกชน ให้เอกชนไปทำงานบ้างแต่ไม่ทั่วถึง
5. องค์กรที่จดทะเบียนถูกต้อง และเข้าสู่ระบบที่ดี เมื่อขอรับบริจาคจะได้รับการลดหย่อนภาษี เพื่อเป็นแรงจูงใจให้มีผู้บริจาคมากขึ้น
6. การเข้าถึงพื้นที่และมีเวลามากกว่าเป็นสิ่งที่เอ็นจีโอทำได้ดีกว่า
7. ระบบที่ไม่ยึดติดกฎระเบียบ ยืดหยุ่นได้มากกว่า ทำให้ทำงานได้คล่องตัวมากขึ้น

จุดอ่อน

1. ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ระบุให้รับรองสิทธิจริง แต่ปัจจุบันบางมาตรา ยังไม่มีกฎหมายลูกที่จะออกมารองรับ สิทธิดังกล่าว
2. การรับรองสิทธิตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เกิดความไม่เท่าเทียมในการขอรับทุน บางครั้งองค์กรใหญ่ ไม่มีงบประมาณทำงาน แต่เมื่อคณะกรรมการเห็นว่าองค์กรใหญ่ น่าจะมีงบประมาณอยู่แล้วทำให้ถูกตัดสิทธิ
3. ยังไม่มีกฎหมายลูกตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ให้ชุมชนมีสิทธิดังกล่าวก็ไม่ทั่วถึง เนื่องจากปัจจุบัน มีองค์กรที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประมาณ 160 องค์กร แต่ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณไม่ถึง 10 องค์กร
4. แนวนโยบายที่รัฐจะส่งเสริมให้องค์กรภาคประชาชนเข้มแข็ง เพราะเกรงว่าจะควบคุมไม่ได้ เพราะองค์กรพัฒนาเอกชน ต้องการเป็นอิสระอย่างแท้จริง จึงไม่ได้รับการส่งเสริมมากนัก
5. องค์กรบางองค์กรที่ไม่ได้รับยกเว้นภาษีมีมาก จึงเป็นอุปสรรคต่อการระดมทุน เพื่อที่จะมาทำงานต่อไป ซึ่งส่วนใหญ่มีมาก
6. การที่มีองค์กรต่างประเทศเข้ามาตั้งในเมืองไทย และทำงานในประเด็นเดียวกัน และองค์กรต่าง ๆ เหล่านั้น มีแนวนโยบายว่า จะต้องหาทุนจากประเทศนั้นเป็นตัวตั้ง ทำให้เกิดการหาทุนจากแหล่งต่าง ๆ ที่ทำงานประเภทเดียวกันจากแหล่งเดียวกัน ทำให้องค์กรขนาดเล็กถูกเบียดจากองค์กรใหญ่ ที่มีกำลังคนและประสบการณ์ที่มากกว่า

6. ประเด็นปัญหา

ความเข้าใจของหน่วยงานภาครัฐ

จะเห็นว่าหลายครั้งที่หน่วยงานภาครัฐเอง ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ไม่เข้าใจการทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน เข้าใจว่าเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ หรือถูกกล่าวหาถึงกับเป็นผู้ทำลายชาติ ชัดขวางการพัฒนา จนทำให้สาธารณชนเข้าใจผิดไปด้วย และจะโยงไปถึงคนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ทำให้การทำงานไม่สะดวกที่เท่าที่ควร ต้องอธิบายไปพร้อมกับการทำงาน เช่น การทำงานร่วมกับอุทยานต่าง ๆ กับชาวบ้าน ไม่สามารถทำงานกับชาวบ้านที่อยู่รอบอุทยานได้มากนัก เนื่องจากคิดอยู่ตลอดเวลาว่าชาวบ้านเป็นผู้ทำลายป่า จึงต้องทำตัวเป็นศัตรูกัน แทนที่จะร่วมมือกันทำงาน แล้วเอาชาวบ้านเหล่านั้นมาเป็นแนวร่วม เพื่อดูแลทรัพยากรที่เป็นทรัพย์สินสาธารณะมากขึ้นเป็นแนวคิดในทางปรัชญาที่สวนทางกัน

แนวคิดการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนกับรัฐในบางประเด็นปัญหาบางครั้งสวนทางกัน เช่นการจัดการป่าไม้ ภาคประชาชน เสนอให้มีการออกพระราชบัญญัติป่าชุมชน แต่แนวคิดของหน่วยงานหลักที่จัดการเรื่องป่าชุมชน ไม่เห็นด้วย และแนวคิดที่ “คนอยู่ที่ไหนป่าหมดที่นั่น” หรือ “การที่คนมากขึ้นก็จะยิ่งทำให้ป่าหมดไม่หายไปมากขึ้น” ดังนั้นจะเห็นการเสนอเกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ เกี่ยวกับป่าชุมชนเป็นเวลานานนับสิบปี ไม่ได้มีการตอบรับจากหน่วยงานภาครัฐมากนัก ที่ได้รับก็เป็นเพียงเฉพะจุด จึงเป็นปัญหาในเชิงจุดยืนและวิธีการทำงานที่ต่างกัน

7. ทางเลือกและข้อเสนอแนะ

การทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน (เอ็นจีโอ) ในปัจจุบัน เป็นการต่อสู้กับปัญหาท่ามกลางความเข้าใจไม่เข้าใจ แต่ทั้งหมดอยู่กับผลงานที่ออกมาสู่สาธารณะ จนถึงบางครั้งก็ยอมรับในความคิดเห็นที่ต่างกัน จึงเป็นประเด็นต่อสู้ที่ไม่มีข้อยุติ แต่ได้ทำความเข้าใจกับสังคม มากกว่าการไปทำความเข้าใจกับรัฐหรือใครทั้งสิ้น

แนวที่จะที่เป็นทางออกต่อเรื่องนี้ ก็คือ การเอาผลงานเป็นตัววัด และการเข้าถึงข้อมูล เข้าใจปัญหาทั้งระดับล่าง และระดับนโยบาย ทันท่วงทีต่อสถานการณ์ ตลอดเวลา ไม่ล่องลอย จำเป็นต้องมีเหตุมีผลตลอดต่อประเด็นต่าง ๆ

ถ้าจะให้ชัดเจนขึ้น ภาครัฐต้องผลักดันให้แก้ไขข้อกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ตามกฎหมายที่มีอยู่ให้ได้มีการนำไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น จะเป็นทางออกให้มีการลดช่องว่าง ลดน้อยลงไป ก็จะต้องทำให้เกิดการประสานงานซึ่งกันและกันได้มากขึ้น เช่น การออกกฎหมายรับรองสิทธิชุมชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือการออกกฎหมายรับรององค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 56 วรรค 2 ที่กล่าวว่า ให้มีองค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อม ที่ประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนและนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม โดยการคัดเลือกจากสถาบันต่างๆ เพื่อให้มีความเห็นรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ ก่อนต่อโครงการที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อมแบบรุนแรง

ข้อเสนอสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชน

1. องค์กรพัฒนาเอกชน ต้องสร้างการยอมรับต่อสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นข้อเสนอต่อสังคมที่แหลมคมและเป็นจริงมากขึ้น
2. สร้างผลงานออกมาให้เป็นที่ประจักษ์ และต้องจริงจังกับงานที่ทำ
3. เสนอให้มีการหักภาษีเพื่อสนับสนุนให้องค์กรพัฒนาเอกชน ได้มีงบประมาณในการทำงานอย่างเต็มที่
4. สร้างบุคคลากรที่ออกไปเป็นที่ยอมรับ และมีคุณภาพมากขึ้น
5. เข้าสู่องค์กรอิสระเพื่อผลักดันเชิงนโยบายมากขึ้น

6. สร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพื่อผลักดันประเด็นที่นำไปสู่การยอมรับมากขึ้น
7. ต้องผูกมิตรกับทุกกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน
8. ทำงานวิชาการมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การทำข้อเสนอต่อสาธารณะไปพร้อม ๆ กัน
9. เปิดเวทีการเรียนรู้ให้มากขึ้น

ข้อเสนอสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

1. ต้องปรับปรุงระเบียบและข้อบังคับ ให้ยอมรับมากขึ้น เช่น การมีส่วนร่วม ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ อาจจะไปเปิดโอกาสให้คณะกรรมการต่าง ๆ มาจากภาคส่วนขององค์กรภาคเอกชนด้านต่าง ๆ มากขึ้น
2. เร่งออกกฎหมายลูกตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ให้ยอมรับองค์กรชาวบ้าน และองค์กรพัฒนาเอกชนมากกว่าที่ผ่านมา
3. ปรับปรุงระเบียบเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม ให้ยอมรับองค์กรที่ไม่ได้จดทะเบียน แต่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์และแสดงหลักฐานได้ว่าได้มีผลงานอะไรบ้าง
4. การสร้างทัศนคติของหน่วยงานที่ทำงานเรื่องสิ่งแวดล้อม ต้องมีผู้บริหารที่มองการณ์ไกลมีวิสัยทัศน์(Vision) วิธีการอาจจะเชิญบุคคลที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม เข้าร่วมแลกเปลี่ยนในงานขององค์กรเหล่านั้นบ่อยขึ้น เพื่อให้ได้รับการแลกเปลี่ยนและยอมรับความคิดเห็นที่ต่างกัน
5. ยอมรับประเด็นสิ่งแวดล้อม และสังคม ถ้าสิ่งแวดล้อมดี สังคมดี เป็นต้นทุนทางสังคม ทุนมากกว่าการเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เพียงอย่างเดียว
6. ยอมรับว่าการทำงานเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ต้องใช้ระยะเวลา การสร้างบุคคลากรในระยะยาวเป็นสิ่งจำเป็นมากขึ้น
7. ยอมรับข้อตกลงระหว่างประเทศที่ได้ทำข้อตกลง หรือได้เซ็นสัญญาไว้ เป็นเรื่องที่รัฐบาลเองจะต้องผลักดันให้เป็นจริงมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานนิติการ, ๒๕๔๖ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวม
กฎหมายทรัพยากรน้ำ, สิงหาคม ๒๕๔๖

ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ, ๒๕๔๓ นิเวศน์วิทยาการเมืองของการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในประเทศไทย
กรณีศึกษาเขื่อนแก่งเสือเต้น, ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, กันยายน
๒๕๔๓

ฝ่ายพัฒนาและผลิตสื่อ, กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม , กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ
สิ่งแวดล้อม ออกตามความใน พระราชบัญญัติและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ๒๕๓๕

ลัก กอแสงเรือง, ๒๕๓๕ สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ , ๒๕๓๕
สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๘ , งบประมาณกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม , รายงาน
หลัก , สิงหาคม ๒๕๔๘

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม , ๒๕๔๘, รายงานสถานการณ์
คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๘ , กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม , สิงหาคม
๒๕๔๘

อนุสรณ์ ไชยพาน, ๒๕๔๓, เวทีประชาชน ๒๐๐๐ การพัฒนาต้องมาจากประชาชน, คณะกรรมการ
ประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน , ธันวาคม ๒๕๔๓

อนุสรณ์ ไชยพาน, ๒๕๔๖, ทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน ๒๕๔๖ คณะกรรมการเผยแพร่และ
ส่งเสริมงานพัฒนา, มกราคม ๒๕๔๖

<http://www.deqp.go.th>

<http://www.onep.go.th>

ภาคผนวก

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ประกอบด้วย

1. นายกรัฐมนตรี (พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร)	ประธานกรรมการ
2. รองนายกรัฐมนตรี (นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ)	รองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง (รับมอบหมายปฏิบัติหน้าที่ประธาน กรรมการ)
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม(นายยงยุทธ ตียะไพรัช)	รองประธานกรรมการคนที่ 2
4. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา)	กรรมการ
5. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (นายทง พิทยะ)	กรรมการ
6. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์)	กรรมการ
7. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม (นายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล)	กรรมการ
8. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (พลอากาศเอก คงศักดิ์ วันทนา)	กรรมการ
9. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจาตุรนต์ ฉายแสง)	กรรมการ
10. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข (นายพินิจ จารุสมบัติ)	กรรมการ

11. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม (นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ)	กรรมการ
12. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ	กรรมการ
13. เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน	กรรมการ
14. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
15. นายประพัฒน์ โปธิ์วรคุณ	กรรมการ
16. นายสันหัต สมชีวีตา	กรรมการ
17. นายมานิตย์ ศิริวรรณ	กรรมการ
18. นายปริญญา หุดาลัย	กรรมการ
19. นายสนิท อักษรแก้ว	กรรมการ
20. นางปราณี พันธุมสินชัย	กรรมการ
21. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
22. ท่านผู้หญิงสุธาวัลย์ เสถียรไทย	กรรมการ
23. ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	กรรมการและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ

1. เสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี
2. กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 32
3. พิจารณาให้ความเห็นชอบในแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่รัฐมนตรีเสนอตามมาตรา 35
4. พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดตามมาตรา 37
5. เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากรและการส่งเสริมการลงทุน เพื่อ ปฏิบัติตามนโยบายและแผนการ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ต่อคณะ รัฐมนตรี
6. เสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อคณะรัฐมนตรี
7. พิจารณาให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันหรือแก้ไขอันตรายอันเกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษ หรือภาวะมลพิษที่คณะกรรมการควบคุมมลพิษเสนอตามมาตรา 53 (1)
8. พิจารณาให้ความเห็นชอบในการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด รัฐมนตรีเสนอตาม มาตรา 55
9. กำกับดูแลและเร่งรัดให้มีการตราพระราชกฤษฎีกา ออก กฎกระทรวง ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ ท้องถิ่นประกาศ ระเบียบ และคำสั่งที่จำเป็น เพื่อให้กฎหมาย เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีความ เป็นระบบโดยสมบูรณ์
10. เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการในกรณีที่น่าสงสัยว่า ส่วนราชการ หรือ รัฐวิสาหกิจใดฝ่าฝืน หรือไม่ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมอันอาจทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง
11. กำหนดมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชน ในเรื่อง ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
12. กำกับจัดการและบริหารเงินกองทุน
13. เสนอรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศต่อคณะรัฐมนตรี อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
14. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นให้เป็นอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์กรเอกชน > สถาบัน มูลนิธิ

สถาบัน มูลนิธิ	วันที่ก่อตั้ง
▶ มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม	31 ตุลาคม 2536
▶ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์	4 สิงหาคม 2536
▶ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย	4 สิงหาคม 2536
▶ มูลนิธิสถาบันราชพฤกษ์	23 พฤศจิกายน 2536
▶ มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา	31 ตุลาคม 2536
▶ มูลนิธิชีวิต	31 ตุลาคม 2536
▶ มูลนิธิป้องกันควันพิษและพิทักษ์สิ่งแวดล้อม	31 ตุลาคม 2536
▶ มูลนิธิผู้หญิง	23 พฤศจิกายน 2536
▶ มูลนิธิพัฒนาชุมชนในเขตภูเขา	31 ตุลาคม 2536
▶ มูลนิธิพัฒนาบุคคล อำเภอสุวรรณภูมิ	4 สิงหาคม 2536
▶ มูลนิธิพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว	27 พฤษภาคม 2537
▶ มูลนิธิเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต	4 สิงหาคม 2536
▶ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง	27 พฤษภาคม 2537
▶ มูลนิธิโลกสีเขียว	31 ตุลาคม 2536

สถาบัน มูลนิธิ	วันที่ก่อตั้ง
▶ มูลนิธิสมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระอุปถัมภ์ ของสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา	31 ตุลาคม 2536
▶ มูลนิธิสีบนาคะเสถียร	4 สิงหาคม 2536
▶ มูลนิธิส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาชุมชน	21 กุมภาพันธ์ 2537
▶ มูลนิธิส่งเสริมยุวเกษตรกรไทย ในพระราชูปถัมภ์ของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	31 ตุลาคม 2536
▶ มูลนิธิศูนย์ข่าวสารสภาวะแวดล้อมแห่งประเทศไทย	21 กุมภาพันธ์ 2537
▶ มูลนิธิหมู่บ้าน	4 สิงหาคม 2536
▶ มูลนิธิ วาย.เอ็ม.ซี.เอ เพื่อการพัฒนาภาคเหนือ	27 พฤษภาคม 2537
▶ มูลนิธิวิจัยและพัฒนาอนามัย	27 พฤษภาคม 2537
▶ มูลนิธิเพื่อนช้าง	15 กันยายน 2537
▶ มูลนิธิศูนย์สิ่งแวดล้อมโลก	15 กันยายน 2537
▶ มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม	2 ธันวาคม 2537
▶ มูลนิธิธรรมนาถ	26 พฤษภาคม 2538
▶ มูลนิธิฟื้นฟูชนบท	26 พฤษภาคม 2538
▶ มูลนิธิพัฒนาคุณภาพชีวิต	25 พฤษภาคม 2538
▶ มูลนิธิพัฒนาสิ่งแวดล้อมอะเซียงเทรา	26 พฤษภาคม 2538

สถาบัน มูลนิธิ	วันที่ก่อตั้ง
▶ มูลนิธิพัฒนาชีวิตชนบท	16 สิงหาคม 2538
▶ มูลนิธิสิริภทโท	1 พฤศจิกายน 2538
▶ มูลนิธิช่างแห่งประเทศไทย	25 เมษายน 2539
▶ มูลนิธิพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐาน	25 เมษายน 2539
▶ มูลนิธิโลกทัศน์ไทย	23 เมษายน 2540
▶ มูลนิธิพิพิธประชานาถ	23 เมษายน 2540
▶ มูลนิธิสวัสดี	23 เมษายน 2540
▶ มูลนิธิทองทศฯ เพื่อการศึกษาและสาธารณสุขประโยชน์	23 เมษายน 2540
▶ กองทัพอธรรมมูลนิธิ	23 เมษายน 2540
▶ มูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตดี จังหวัด ขอนแก่น	23 เมษายน 2540
▶ มูลนิธิหอมเสม พริ้งพวงแก้ว	16 ตุลาคม 2540
▶ มูลนิธิเพื่อพัฒนาแม่ฮ่องสอน	16 ตุลาคม 2540
▶ มูลนิธิศึกษาวิจัยนกเงือก	16 ตุลาคม 2540
▶ มูลนิธิรักษาศีลสถาน	16 ตุลาคม 2540
▶ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาชุมชน	16 ตุลาคม 2540
▶ มูลนิธิเกษตรกรไทย	16 ตุลาคม 2540

สถาบัน มูลนิธิ	วันที่ก่อตั้ง
▶ มูลนิธิรักษบ้านเกิด ภาคใต้	17 กรกฎาคม 2541
▶ มูลนิธิพัฒนาสุขภาพสังคม	17 กรกฎาคม 2541
▶ มูลนิธิเมืองเขียวฟ้าใส	17 กรกฎาคม 2541
▶ มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท	1 พฤศจิกายน 2538
▶ มูลนิธิพัฒนาอีสาน	17 กรกฎาคม 2541
▶ มูลนิธิศูนย์สื่อเพื่อการพัฒนา	26 กุมภาพันธ์ 2542
▶ มูลนิธิพิทักษ์ธรรมชาติเพื่อชีวิต	26 กุมภาพันธ์ 2542
▶ มูลนิธิคนเพียงไพร	26 กันยายน 2542
▶ มูลนิธิฮักเมืองน่าน	1 กันยายน 2542
▶ มูลนิธิประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้	1 กันยายน 2542
▶ มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล	1 กันยายน 2542
▶ มูลนิธิส่งเสริมเศรษฐกิจชนบทและพัฒนาสิ่งแวดล้อม	1 กันยายน 2542
▶ มูลนิธิเพื่อสังคมไทย	1 กันยายน 2542
▶ มูลนิธิสมเพิ่ม กิตติพันธ์	1 กันยายน 2542
▶ มูลนิธิพัฒนาศักยภาพชุมชน	1 กันยายน 2542
▶ มูลนิธิศูนย์กฎหมายสิ่งแวดล้อม-ประเทศไทย	1 กันยายน 2542

สถาบัน มูลนิธิ	วันที่ก่อตั้ง
▶ มูลนิธิอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นและธรรมชาติ	4 กันยายน 2543
▶ มูลนิธิกล้วยไม้ไทย	7 กุมภาพันธ์ 2545
▶ มูลนิธิการศึกษาไทย	7 กุมภาพันธ์ 2545
▶ มูลนิธิชาวพิษณุโลกรวมใจต้านภัยเอตส์	7 กุมภาพันธ์ 2545
▶ มูลนิธิทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลุ่มแม่น้ำโขง	7 กุมภาพันธ์ 2545
▶ มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์	7 กุมภาพันธ์ 2545
▶ มูลนิธิสายใยแผ่นดิน	7 กุมภาพันธ์ 2545
▶ มูลนิธิโลกสดใส	7 กุมภาพันธ์ 2545
▶ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	7 กุมภาพันธ์ 2545
▶ มูลนิธิมายาโคตมี	7 กุมภาพันธ์ 2545
▶ มูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	10 มกราคม 2546
▶ มูลนิธิพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	10 มกราคม 2546
▶ มูลนิธิสถาบันพัฒนาเมือง	10 มกราคม 2546
▶ มูลนิธิคนบ่อว่า	10 มกราคม 2546
▶ มูลนิธิการศึกษาเพื่อพัฒนาองค์กรชุมชน (มศช.)	9 กุมภาพันธ์ 2548
▶ มูลนิธิส่งเสริมการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไทย	9 กุมภาพันธ์ 2548

สถาบัน มูลนิธิ	วันที่ก่อตั้ง
▶ มูลนิธิพัฒนรักษ์	3 เมษายน 2546
▶ มูลนิธิช่วยชีวิตสัตว์ป่าแห่งประเทศไทย	31 ตุลาคม 2536
▶ มูลนิธิอนุรักษ์ป่าภูเขี้ยว	13 กันยายน 2537

องค์กรเอกชน > สมาคม

สมาคม	วันที่ก่อตั้ง
▶ สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม	4 สิงหาคม 2536
▶ อิงค์เอิร์ธ คิดห่วงใยในผืนโลก	4 สิงหาคม 2536
▶ ผู้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อประชาชน	31 ตุลาคม 2536
▶ พัฒนาชนบทอีสาน	4 สิงหาคม 2536
▶ พัฒนาประชากรและชุมชน	4 สิงหาคม 2536
▶ วางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี	4 สิงหาคม 2536
▶ วิทยาศาสตร์ทางทะเลแห่งประเทศไทย	31 ตุลาคม 2536
▶ วิศวกรสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย	4 สิงหาคม 2536
▶ สร้างสรรค์ไทย	4 สิงหาคม 2536
▶ สถาบันพัฒนาเพื่อชีวิต	27 พฤษภาคม 2537
▶ อนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม	4 สิงหาคม 2537
▶ ศูนย์กลางเทวา	15 กันยายน 2537
▶ พัฒนาไทยแพทย์	2 ธันวาคม 2537
▶ อนุรักษ์และพัฒนาป่าภูเขี้ยว	26 พฤษภาคม 2537
▶ ส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)	16 สิงหาคม 2538

▶ อนามัยการเจริญพันธุ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแห่งประเทศไทย	9 กุมภาพันธ์ 2548
▶ ศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย	1 พฤศจิกายน 2538
▶ อนามัยแห่งประเทศไทย	25 เมษายน 2539
▶ บริหารความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม จังหวัดระยอง	20 เมษายน 2540
▶ อนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย	20 เมษายน 2540
▶ นักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย	20 เมษายน 2540
▶ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นนทบุรี	20 เมษายน 2540
▶ ป้องกันการทารุณสัตว์แห่งประเทศไทย	16 ตุลาคม 2540
▶ สร้างสรรค์ชีวิตและสิ่งแวดล้อม	16 ตุลาคม 2540
▶ สมาคมที่ปรึกษาสิ่งแวดล้อมไทย	17 กรกฎาคม 2541
▶ อนุรักษ์พิทักษ์เจ้าหลาว	17 กรกฎาคม 2541
▶ แพทย์แผนไทยจังหวัดพัทลุง	17 กรกฎาคม 2541
▶ ร่วมกันสร้าง	4 กันยายน 2542
▶ พัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	4 กันยายน 2542
▶ ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนไทย	7 กุมภาพันธ์ 2545

▶ เกษตรกรพัฒนาการเกษตรและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครสวรรค์	10 กุมภาพันธ์ 2548
▶ พิทักษ์สัตว์ (ไทย)	7 กุมภาพันธ์ 2545
▶ พัฒนาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตชุมชนไทย	7 กุมภาพันธ์ 2545
▶ เพื่อนเกลอเทือกเขาหลวง	7 กุมภาพันธ์ 2545
▶ พัฒนาสังคม	10 มกราคม 2546

องค์กรเอกชน > องค์กรระหว่างประเทศ

องค์กรระหว่างประเทศ	วันที่ก่อตั้ง
▶ สมาคม ไว.เอ็ม.ซี.เอ กรุงเทพฯ	4 กุมภาพันธ์ 2536
▶ องค์การแคร์นานาชาติ - ประเทศไทย	31 ตุลาคม 2536
▶ มูลนิธิเซฟเดอะซิลเดิร์น (ประเทศไทย)	1 พฤศจิกายน 2538
▶ ไวลด์เอ็ด	9 กุมภาพันธ์ 2548